

Actiuni privind filiatia . Studii practice .

Conf. Univ. Dr. Oana Ghita

I. STABILIREA PATERNITĂȚII COPILULUI

Reclamanta D.L. a solicitat instanței o hotărâre prin care să se constate că pârâțul M.T. nu este tatăl minorei, ci pârâțul M.S.

Prin cererea înregistrată la judecătoria S.M. solicitată instanței se dorește constatarea faptului că pârâțul M.S. este tatăl minorei (și nu M.T.), precum și dispunerea cuvenitelor mențiuni în registrul de stare civilă, iar ca minora să poarte numele de familie al pârâțului M.S.

Pentru a motiva cererea formulată reclamanta D.L. a arătat că încă din timpul căsătoriei a avut o relație de concubinaj cu pârâțul M.S., fiind despărțită în fapt de fostul soț, pârâțul M.T. În urma acestei relații de concubinaj, a luat naștere minora M.S.M., a cărei naștere a fost, de fapt, înregistrată pe numele pârâțului M.T. întrucât, deși părțile au fost divorțate prin sentința civilă, hotărârea nu era încă definitivă, astfel că minora a dobândit situația legală a unui copil conceput în timpul căsătoriei, în virtutea dispozițiilor art. 414 alin. 1 din Codul Civil, cu toate că nu pârâțul M.T. era tatăl în fapt al acesteia.

Reclamanta a mai ținut să menționeze că este despărțită în fapt de pârâțul M.T. deja de 3 ani (la data înaintării cererii), iar de la acea dată și până la nașterea minorei nu a mai avut nicio legătură cu fostul soț, fiind cu neputință ca pârâțul M.T. să fie tatăl minorei M.S.M. În prezent, minora locuiește împreună cu reclamanta, mama sa, și pârâțul M.S., având asigurate toate condițiile pentru o bună creștere și educație, iar tatăl biologic este de acord ca minora să-i poarte numele. În drept, a fost invocat art. 414 și 450 din Codul civil.

Pârâțul M.T., deși legal citat, nu s-a prezentat la dezbateri și nici nu a formulat întâmpinare, în vreme ce pârâțul M.S. a formulat întâmpinare prin care arată că este de acord cu admiterea acțiunii formulate de reclamantă.

Căsătoria reclamantei cu pârâțul M.T. a fost desfăcută prin divorț. Cu toate acestea, soții au fost despărțiți în fapt dinainte de pronunțarea sentinței civile, când reclamanta a început o relație de concubinaj cu pârâțul M.S., relație din care s-a născut minora M.S.M. De la momentul despărțirii lor în fapt soții nu au mai reluat relațiile, mama minorei, în prezent, locuind cu pârâțul M.S.

Mătușa reclamantei, martora D.M., a confirmat această stare de fapt, întărind împrejurarea că în perioada dată reclamanta nu a mai reluat relațiile de familie cu pârâțul M.T., precum și faptul că minora are trecut în certificatul de naștere la rubrica „Tatăl” pe fostul soț al reclamantei, respectiv pe pârâțul M.T., întrucât până de curând reclamanta a fost căsătorită cu acesta. De asemenea, martora a mai relatat că fostul soț al reclamantei nu a vizitat-o și nici nu s-a interesat vreodată de soarta minorei, întrucât, în realitate, tatăl biologic al minorei este pârâțul M.S., actualul partener de viață al mamei copilului.

Din ansamblul probelor administrate în cauză rezultă că minora M.S.M. a dobândit situația legală a unui copil conceput în timpul căsătoriei, potrivit dispozițiilor art. 414 alin. 1 Cod Civil, astfel că la rubrica „Tatăl” apare numele fostului soț al mamei. Cu toate acestea, este cert că nu pârâțul M.T. este tatăl minorei, având în vedere că soți erau despărțiți în fapt cu cca. 2 ani înainte de data nașterii copilului, în perioada conceperii copilului mama acestuia locuind cu pârâțul M.S. De altfel, acesta din urmă a recunoscut că este tatăl minorei, comportându-se în consecință față de aceasta, în sensul că se ocupă de creșterea și îngrijirea propriei fiice.

Instanța reține prezumția legală de paternitate prevăzută de art. 414 din Codul civil, potrivit căreia copilul născut sau conceput în timpul căsătoriei îl are ca tată pe soțul mamei, paternitatea rezultând din faptul concepției și nu din acela al nașterii. Această prezumție legală are un caracter relativ și, în conformitate cu alin. 2 al art. 414, paternitatea poate fi tăgăduită, dacă este cu neputință ca soțul mamei să fie tatăl copilului. În această speță s-a demonstrat că prezumtivul tată a fost despărțit în fapt de fosta sa soție în perioada concepției minorei, încât este cu neputință ca el să fie tatăl acesteia.

Având în vedere cele expuse, instanța va admite acțiunea în tăgăda paternității și va dispune radierea numelui pârâțului M.T. de la rubrica „Tatăl” al minorei M.S.M. Totodată, instanța va constata că pârâțul M.S. este tatăl în fapt al minorei M.S.M., încuviințând ca minora să poarte numele său, dispunând efectuarea cuvenitelor mențiuni.

Sub acest aspect, se vor avea în vedere dispozițiile art. 450 din același cod, potrivit cărora copilul din afara căsătoriei ia numele de familie al aceluia dintre părinți față de care filiația a fost mai întâi stabilită. În cazul în care filiația a fost stabilită ulterior și față de celălalt părinte, copilul, prin acordul părinților, poate lua numele de familie al părintelui față de care și-a stabilit filiația ulterior sau numele reunite ale acestora. Noul nume de familie al copilului se declară de către părinți, împreună, la serviciul de stare civilă la care a fost înregistrată nașterea.

Raportat la aceste dispoziții legale și având în vedere faptul că minora și-a stabilit filiația față de tată ulterior stabilirii filiației față de mamă, iar în prezent aceasta locuiește în fapt împreună cu ambii părinți, instanța consideră că este în interesul superior al copilului (cel care primează) ca minora să poarte numele de familie al tatălui.

În ceea ce privește cheltuielile de judecată solicitate anterior de reclamantă, instanța, raportat la prevederile art. 451 și în special cele ale art. 453 din Codul de Procedură Civilă, va respinge acest capăt de cerere accesoriu ca neîntemeiat, având în vedere că, așa cum a recunoscut și reclamanta, pârâțul M.T. (fostul soț al reclamantei) nu are nicio vină pentru situația ivită, și anume aceea că numele să a fost trecut ex officio în rubrica „Tatăl” din certificatul de naștere al minorei, ca efect al prezumției de paternitate, pentru că reclamanta, anterior rămânerii definitive a hotărârii de divorț, a conceput un copil cu un alt bărbat, care nu a fost în măsură să o recunoască pe minoră până când, pe cale judiciară, prezumția de paternitate nu a fost înlăturată.

Având în vedere datele speței și hotărârea instanței, urmează o analiză și justificare a acesteia, în ceea ce privește problema tăgădei paternității.

Respectarea vieții de familie, principiu consacrat de art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului¹, implică existența unui sistem legislativ care să facă posibilă integrarea copilului în familia sa încă din momentul nașterii, prin stabilirea filiației. Din acest punct de vedere, legiuitorul român a reiterat în cuprinsul noului Cod civil principiul egalității între copii, iar dreptul de stabilire a filiației aparține oricărui copil, indiferent că este din căsătorie sau din afara căsătoriei. În cauza *Kroon și alții contra Olandei*², spre exemplu, Curtea europeană a drepturilor omului a considerat că autorităților le revine obligația pozitivă de a permite formarea legăturilor familiale între copil și tatăl său biologic, iar prezumția de paternitate trebuie să poată fi înlăturată pentru a se putea stabili realitatea biologică și socială ce prevalează asupra securității juridice a relațiilor. De aceste considerații a ținut cont și legiuitorul român în reglementarea unor aspecte referitoare la filiație în noul Cod civil.

---

¹ Ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 135 din 31 mai 1994.

² Hotărârea din 27 octombrie 1994, parag.40. A se vedea, C. Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, vol. I. Drepturi și libertăți*, Ed. ALL Beck, București, 2005, p. 627

În legătură cu acțiunea în tăgada paternității³, elementele de noutate din Codul civil sunt următoarele:

- lărgirea sferei persoanelor care pot să promoveze acțiunea în tăgada paternității. Astfel, alături de soțul mamei, titular tradițional al dreptului la acțiune, de mamă și copil, afre acest drept și tatăl biologic al copilului. Acesta are interesul de a stabili adevărata filiație a copilului, pentru ca situația de fapt, legătura de sânge ce există între el și copil, să devină o situație de drept, producătoare de efecte juridice;

- acordarea dreptului de a introduce acțiunea în tăgada paternității moștenitorilor soțului mamei, copilului, mamei copilului sau tatălui biologic, după caz, în ipoteza decesului titularului dreptului la acțiune;

- calitatea de pârât⁴ aparține, după caz, copilului (dacă soțul mamei este reclamant), mamei copilului (dacă reclamantul este soțul mamei, iar copilul a decedat), altor moștenitori ai copilului (dacă reclamantul este tatăl prezumat, iar copilul și mama acestuia au decedat), tatălui prezumat (în ipoteza promovării acțiunii de către copil sau mama acestuia), moștenitorilor tatălui prezumat (dacă soțul mamei este decedat), soțului mamei și copilului ori moștenitorilor acestora (dacă reclamantul este tatăl biologic).

În speța dată, ca urmare a probelor administrate în cursul litigiului, instanța de judecată constată și declară prin hotărâre dacă bărbatul este tatăl minorei confirmând legătura de filiație firească ce există între copil și tatăl său ca urmare a concepției copilului de către mamă cu respectivul bărbat. Așadar, prin hotărârea instanței, situația juridică a copilului se modifică în sensul că dintr-un copil din afara căsătoriei cu filiație nestabilă față de tată el devine un copil din căsătorie cu filiație față de tată stabilită, dar prin aceasta nu se creează copilului o stare civilă nouă diferită de cea anterioară: hotărârea consfințește doar faptul că din momentul nașterii sale copilul este fiica lui M.S. Așa fiind, hotărârea are caracter constitutiv de drept.

Obligația legală de întreținere a tatălui față de copilul său există de la nașterea copilului, dar ea poate fi acordată prin hotărâre judecătorească numai de la data introducerii acțiunii prin

---

³Potrivit art. 265, toate litigiile care decurg dintr-un raport de familie reglementat de dispozițiile cartei a II-a din Codul civil, deci inclusiv acțiunile din domeniul filiației, sunt de competența instanței judecătorești, și anume instanța de tutelă.

⁴Conform art. 436, în toate cazurile referitoare la filiație, deci și în ipoteza acțiunii în tăgada paternității, părinții și copilul sunt citați, chiar dacă nu au calitatea de reclamant sau pârât.

care mama minorei o solicită considerându-se că atunci s-a ivit nevoia acestuia cu condiția ca minora să aibă stabilită filiația față de pretinsul tată.

Prezumția legală de paternitate prevăzută de art. 414 din Codul civil, potrivit căreia copilul născut sau conceput în timpul căsătoriei are ca tată pe soțul mamei, privește pe copilul din căsătorie, care să fi fost conceput și născut în timpul căsătoriei, paternitatea rezultând din faptul concepției și nu din acela al nașterii. Această prezumție legală are un caracter relativ și, în conformitate cu alin. 2 al art. 414, paternitatea poate fi tăgăduită, dacă este cu neputință ca soțul mamei să fie tatăl copilului. În speță, s-a demonstrat că prezumtivul tată a fost despărțit de fosta sa soție în perioada concepției minorei, încât este cu neputință ca el să fie tatăl acesteia.

Reclamanta a arătat că încă din timpul căsătoriei, din anul ..., a avut o relație de concubinaj cu pârâțul M.S., fiind despărțită în fapt de fostul soț, pârâțul M.T. Din această relație s-a născut minora M.S.M., iar nașterea minorei a fost înregistrată pe numele pârâtului M.T. întrucât deși părțile au fost divorțate prin sentința civilă ..., hotărârea nu era încă definitivă, rămânând astfel abia la data de ..., context în care minora a dobândit situația legală a unui copil conceput în timpul căsătoriei, în virtutea dispozițiilor art. 414 alin. 1 Cod civil, cu toate că nu pârâțul M.T. era tatăl acesteia. Reclamanta a mai menționat că este despărțită în fapt de pârâțul M.T. încă din anul ..., iar de la acea dată și până la nașterea minorei nu a mai avut nicio legătură cu fostul soț, fiind cu neputință ca pârâțul M.T. să fie tatăl minorei M.S.M. La momentul actual, minora locuiește împreună cu reclamanta și pârâțul M.S., are asigurate toate condițiile pentru o bună creștere, iar tatăl biologic este de acord ca minora să-i poarte numele.

Martora D.M., care este mătușa reclamantei, a confirmat această stare de fapt, întărind împrejurarea că în perioada ... reclamanta nu a mai reluat relațiile de familie cu pârâțul M.T., precum și faptul că minora are trecut în certificatul de naștere la rubrica „Tatăl” pe fostul soț al reclamantei. Martora a mai relatat că fostul soț al reclamantei nu a vizitat-o și nici nu s-a interesat vreodată de soarta minorei, întrucât, în realitate, tatăl biologic al minorei este pârâțul M.S., actualul partener de viață al mamei copilului.

Prezumția de paternitate a copilului din afara căsătoriei a putut fi înlăturată numai atunci când s-a dovedit că este cu neputință ca tatăl prezumat, M.T., să fie tatăl copilului născut de soția sa. Tăgada de paternitate poate fi dovedită prin orice mijloace de probă (înscrieri, proba cu martori, expertize, poziții, mărturii). În legătură cu mijloacele de probă administrate în cauza de față, urmează să facem câteva precizări:

1) *Proba cu martori*

Întrucât legiuitorul ne spune că pot fi ascultați ca martori rudele și afinii părților, indiferent de grad, cu excepția descendenților (art. 190 din Codul de procedură civilă), deoarece se prezumă de legiuitor că aceste persoane sunt în măsură a cunoaște mai bine împrejurările de fapt ce trebuie dovedite, astfel, a fost audiată mătușa reclamantei, martora D.M. Aceasta, conform speței date, a confirmat această stare de fapt. Toate acestea, bineînțeles, ca instanța judecătorească urmând să manifeste vigilență în aprecierea acestor depoziții.

2) *Mărturisirea mamei*

În mod constant, în practica judiciară s-a reținut faptul că simpla declarație a soțului mamei, precum că nu este tatăl copilului, coroborată cu mărturisirea mamei că nu soțul este tatăl copilului, nu trebuie să conducă instanța de judecată la admiterea acțiunii în tăgada paternității. Instanța are obligația, în virtutea rolului ei activ, să dispună completarea probatoriului și cu alte mijloace de probă, pentru a verifica temeinicia acțiunii promovate. Mărturisirea mamei este adevărată și prin faptul că pârâtul M.T., deși legal citat, nu s-a prezentat la dezbateri și nici nu a formulat întâmpinare. Pe de altă parte, prâțul M.S. a formulat întâmpinare prin care arată că este de acord cu admiterea acțiunii formulate de reclamantă.

3) *Expertizele medico-judiciare*

Spre deosebire de toate celelalte mijloace de probă, care nu pot decât să dovedească, cu o valoare relativă, legăturile intime dintre mama copilului și reclamant, expertizele medico-legale ale filiației sunt singurele în măsură să stabilească paternitatea sau nepaternitatea soțului mamei.

Cu ocazia judecării acțiunii în tăgada paternității în speța de față, puteau fi încuviințate și administrate următoarele expertize medico-legale: expertiza perioadei probabile de concepție, expertiza capacității de procreare a pârâtului, expertiza serologică, expertiza dermatografică, expertiza antropologică, expertiza ADN-ului⁵.

---

⁵Ștefănescu D. T., L. Bărbării, *Un mijloc de probă revoluționar- amprenta genetică*, în "Dreptul" nr. 9/2001, p. 98-108.

Față de cele expuse, faptul că instanța a admis acțiunea în tăgăda paternității formulat de reclamantă și a constatat că pârâtul M.T. nu este tatăl minorei M.S.M., născută la data de ....., în loc. S.M., jud. Timiș, este total justificat, urmând a dispune radierea numelui pârâtului M.T. de la rubrica „Tatăl” al minorei M.S.M., din Registrul de nașteri la nr. .../.... al Primăriei orașului S.M. Totodată, instanța va constata că pârâtul M.S. este tatăl minorei M.S.M. și va încuviința ca minora să poarte numele acestuia, și anume acela de „.....”, dispunând efectuarea cuvenitelor mențiuni în Registrul de nașteri al Primăriei orașului S.M.

Raportat la aceste dispoziții legale și având în vedere faptul că minora și-a stabilit filiația față de tată ulterior stabilirii filiației față de mamă, iar în prezent aceasta locuiește împreună cu ambii părinți, instanța a considerat că este în interesul superior al copilului ca minora să poarte numele de familie al tatălui.

Ținând seama de efectul declarativ al acestei hotărâri judecătorești, se consideră că între soțul mamei, M.S., pârât în proces, și copilul minor nu a existat niciodată filiație. Așa fiind, toate drepturile care decurg din filiație își încetează existența.

Acțiunea în tăgăduirea paternității în speța de față a constituit acțiunea în justitie prin care s-a urmărit înlăturarea prezumției de paternitate a soțului de drept al mamei. Această acțiune s-a înscris în categoria acțiunilor în contestare de stat, deoarece în cadrul judecării s-a urmărit să se stabilească faptul că soțul nu era tatăl copilului din căsătorie, cu alte cuvinte, că nu exista raportul de filiație dintre tatăl prezumat de lege și copilul din căsătorie.